

Van hoofdstad tot spookstad

Bannack State Park, Montana

Vrijwel elke staat met een goud- of zilververleden heeft wel een of meerdere oude dorpjes waar geen mens meer heeft gewoond sinds de gelukszoekers er hun stutten trokken. In Montana is er bijvoorbeeld Bannack, het eerste stadje in de staat dat door de *gold rush* groot werd. In 1864 schopte het uit de kluiten gewassen mijnkamp het zelfs tot eerste hoofdstad van het Territorium Montana. Tegenwoordig is Bannack echter vooral een prachtig bewaard gebleven State Park, dat zonder opsmuk vervlogen tijden passend illustreert. TEKST MICK DEN HERDER FOTOGRAFIE MARTIN SCHÄFER

De geschiedenis van Bannack begon zo'n 147 jaar geleden, toen John White en zijn expeditie in juli 1862 op de beek stuitte die ook nu nog door het stadje loopt. Hoewel de ontdekkingsreizigers Lewis en Clark het watertje al eerder hadden ontdekt en het Willard Creek hadden gedoopt, gaf White het de naam Grasshopper Creek. Al tijdens de eerste zeeftochten werden er aanzienlijke hoeveelheden goud gevonden, en diende White de eerste gebiedsclaim in, in wat toen nog Idaho Territory heette. Het nieuws over de ontdekking ging als

een lopend vuurtje door de omgeving. Binnen enkele maanden groeide White's primitieve kampement uit tot vierhonderd zielen, om in de daaropvolgende lente aan te zwellen tot maar liefst vierduizend man. Bannack was een feit.

Complete chaos

Het eerste jaar van Bannack was roerig te noemen. Volgens ooggetuigen heerste er in het opbloeiende stadje complete chaos, een ordeloze bende van drank en geweld, die luister werd bijgezet door rondvliegende kogels en brekend glas. Omdat er van een echte stad nog lang geen sprake

was, woonden veel gelukszoekers in hun huifkar, het getrouwe vervoersmiddel waarmee ze de lange reis over de Great Plains hadden afgelegd en storm, ziekte, honger, droogte en aanvallen van indianen hadden overleefd. Het overgrote deel van de immigranten bestond uit mannen, die hoopten met een korte, maar hevige inspanning rijk genoeg te worden om een nieuw leven in de beschaving in het Oosten en Westen op te kunnen bouwen. De concurrentie en de daarmee verbonden spanning was zacht gezegd moordend. Een van de weinige vrouwen die er durfde te wonen, sprak van een wonder dat

Links: Het huis van de plaatselijke geneesheer, Doc Ryburn Boven: Bannack Main Street, met van links naar rechts het goudweegkantoor, het Gibsonhuis en Hotel Meade

het aantal doden dat in die eerste maanden viel niet twee keer zo hoog was. “Gelukkig kunnen dronken mannen slecht schieten,” valt in haar verslag te lezen.

Orde

De oprichting van een zogenaamde *Miner's Court* bracht enige orde, in elk geval in de manier waarop het land werd verdeeld en bewerkt. Onder toezicht van een ‘hof’ van enkele vooraanstaande goudzoekers werd bepaald dat een claim rechten en plichten met zich meebracht. Zo moest een geclaimd gebied elk dag worden bewerkt zo lang er water voorhanden was. Wie drie dagen achtereen afwezig was, verloor automatisch het recht op de grond die daarna kon worden ingenomen door een nieuwe gelukkige. Bij ziekte werd de claim beschermd tot de zieke weer in staat was om zijn werkzaamheden voort te zetten. Op nationaal niveau was Sidney Edgerton het enige juridische houvast dat Bannack had. De Republiek was in 1863 door president Lincoln benoemd tot hoogste rechter van het Territorium Idaho, maar kon zijn rechterlijke macht maar nauwelijks laten gelden. Mede omdat er niemand in het gebied aanwezig was die hem officieel kon inaugureren, maar hoofdzakelijk omdat hij geen enkele assistentie kreeg in de vorm van een Uni-

ted States Marshall of welke uitvoerende macht dan ook.

The Innocents

Het is dan ook geen wonder dat Henry Plummer de macht kon grijpen. Plummer was net drie jaar geleden vrijgelaten uit de bajes van San Quentin, en kwam na vele omzwervingen toevallig in Bannack terecht. Al snel won hij het vertrouwen van de goudzoekers en werd hij door de Miner's Court verkozen tot officieuze sheriff. Meteen na zijn benoeming verzamelde hij een groep volgelingen om zich heen; een stuk of 150 meedogenloze struikrovers die zich *The Innocents* noemden. Te herkennen aan een zwarte zakdoek om hun nek en het feit dat ze consequent beweerden onschuldig te zijn als ze weer eens gearresteerd werden. Geen koets, goudzoeker of argeloze familie was veilig en de doden en gewonden stapelden zich op onder het oog van de nieuw aangetrokken sheriff.

Vigilantes

Aanvankelijk had niemand door dat Plummer en *The Innocents* samen achter de vele overvallen en moordpartijen staken waaronder de regio ineens gebukt ging. Op Kerstavond 1863 besloot een groepje burgers uit Bannack en het nabijgelegen Virginia City echter een einde te

maken aan de terreur. Met harde hand en stevig touw spoorden deze *Vigilantes* schurk na schurk op tot ze op het spoor van Plummer kwamen. Elke bandiet die ze vingen, was meer dan bereid om een of meerdere bendeleden te verklikken en gaandeweg viel Plummer's naam vaker en vaker. Op 10 januari 1864 werden de sheriff en zijn *deputies* Ned Ray en Buck Stinson gevangen genomen en korte tijd later opgehangen. Aan de galg die Plummer zelf had laten bouwen.

Nieuw begin

In hetzelfde jaar werd Montana een zelfstandig Territorium, met Edgerton als gouverneur. Hij bedacht zich geen moment en benoemde Bannack tot hoofdstad. Zijn huis met lemen dak, zeker niet het meest chique van het rijtje, is er nog steeds te bezichtigen. Het zou Bannack allemaal weinig baten. Toen bij het nabijgelegen Virginia City een grotere ader werd ontdekt, liep het stadje bijna leeg, tot er in 1880 nog geen 250 inwoners over waren. De titel van staatshoofdstad was tegen die tijd al lang overgedragen. Nadat tachtig jaar later het goud echt volledig was uitgeput, maakte de overheid er op aandringen van enkele liefhebbers een State Park van de overgebleven vijftig gebouwen. Het einde van Bannack was tegelijkertijd een nieuw begin.

In tegenstelling tot sommige andere parken en monumenten heeft de parkleiding zich hard gemaakt voor een authentieke sfeer en is Bannack nog precies zo als dat het er in de afgelopen eeuw bijstond. In plaats van klinische displays, souvenirshops en gebaande paden tiert het gras er welig en zijn vele gebouwen zelfs ongeleid van binnen te bezichtigen. Oude mijnmachines roesten er langzaam weg terwijl verweerde houten luiken klapperen in de wind. Een beknopt foldeertje vertelt over de mensen die er leefden en welke functie de verschillende gebouwen innamen, maar voor de rest mogen bezoekers het plaatje zelf invullen. Net als toen. ■